

INNLEDNING TIL POLITISK SPØRRETID PÅ UNGE HØYRES
LANDSMØTE 23. JUNI 1984

Jeg vil gjerne få åpne med takk og gratulasjon. Unge Høyre har maktet å fylle rollen som et regjeringspartis ungdomsorganisasjon på en måte som har gitt viktige og vektige bidrag til felles sak, med synspunkter som man lytter til.

Vi som ikke lenger kan regnes som helt unge, trenger de impulser fra yngre miljøer som en bred, men tenksom ungdomsorganisasjon kan gi. At vi av og til må være uenige i de uttalelser som kommer, er naturlig. Det gjelder for øvrig for alle organisasjoner at innflytelsen vokser når eller hvis man unngår urealistiske utspill. Det er meget verdifullt både for Unge Høyre og for partiet at vår ungdomsorganisasjon praktiserer sine klare uavhengighet med saklighet og ansvarsfølelse.

---o---

Mitt møte med denne inspirerende forsamling skal jo først og fremst gi dere anledning til å kreve svar av meg, men etter en kort innledning. Det faller naturlig da å begynne med noen betraktninger om samarbeid.

For bare et par uker siden kunne vi markere ett-årsdagen for omdannelsen av den rene Høyre-regjeringen til en trepartiregjering.

Utviklingen har bekreftet at regjeringsutvidelsen var en nødvendig og fremtidsrettet handling. Riktignok må vi erkjenne at en koalisjonsregjering kan oppfattes som mindre markert og profilert enn noen kunne ønske. Men erfaringene peker i retning av at en flertallsregjering var blitt nødvendig for å sikre et mer stabilt og langsiktig styringsgrunnlag, noe som er særlig viktig i slike vanskelige økonomiske tider vi nå gjennomlever.

Den nylig avsluttede vårsesjonen var i parlamentarisk forstand forholdsvis u dramatisk og rolig. Hovedmønsteret har vært tilslutning til Regjeringens forslag og synspunkter. Selv om vi i Høyre av og til skulle ha ønsket at disse gikk litt lenger eller så noe anderledes ut, er det allikevel klart å foretrekke at vi får flertall for tiltak som går i riktig retning.

Når publikum likevel kan ha fått et sterkere inntrykk av strid og usikkerhet enn avstemningene i seg selv gir grunnlag for, gir det et varsel til regjeringspartiene om at de tre samarbeidspartier bør legge enda større vekt på at partiene opptrer så enhetlig som mulig utad. Man bør unngå alt som kan smake av angrep på hverandre. Det vil være en utfordring for de tre partier å føre et enda mer aktivt forsvar for de forslag Regjeringen samarbeider seg frem til - i samråd med stortingsgruppene.

I denne vårsesjonen er det også blitt mulig å oppnå et fruktbart samarbeide med opposisjonen på enkelte saksområder, bl.a. i oljepolitikken og utenriks- og sikkerhetspolitikken. Dette er en utvikling som

Regjeringen lenge har ønsket, og hilser med glede. Vi vil svært gjerne føre et slikt bredt samarbeid videre også på andre saksområder.

Det sterkeste behov for ekstraordinært samarbeid vil normalt foreligge der hvor det trengs upopulære tiltak for å sikre landets økonomi og interesser på lengre sikt. Samarbeid kan gjøre det lettere å hindre at samfunnet bevilger seg øyeblikkelige fordeler som fører til uforholdsmessige problemer i fremtiden.

Erfaringene fra vårsesjonen har også minnet oss om enkelte forutsetninger for at et slikt bredere samarbeid skal kunne lykkes. Når opposisjonen er overbevist om at regjeringspartiene står samlet og prinsippfast om et felles opplegg, har det vist seg fruktbart å forhandle med Arbeiderpartiet. Det er jo ikke samarbeidet i seg selv, men innholdet i og resultatene av dette som er avgjørende.

---o---

Det brede kompromisset om Statoil-saken er et eksempel på dette. Som vi vet er det i første rekke Høyre, og ikke minst Unge Høyre, som gjennom flere år har påvist at utviklingen ville kreve en reform av Statoil. Gradvis og til dels motstrebende har fler og fler erkjent at dagens modell representerer en fare for urimelig maktkonsentrasjon og svekket demokratisk styring av statlig innsats. Resultatet av forhandlingene med opposisjonen

4.

ser riktignok noe anderledes ut i formen enn den modell vi opprinnelig hadde tenkt oss. Allikevel har vi all grunn til å være fornøyd. Vi har nemlig oppnådd tverrpolitisk enighet om en reform som ivaretar våre hovedprinsipper i denne saken, ved en reduksjon av Statoils pengerikelihood og bedre styring med selskapets stemmemakt. Effekten av den nye Statoil-modellen kan bli stort sett den samme som vi fra Høyres side hadde tenkt oss. Vi må ha lov til å regne med at man med dette har lagt et varig grunnlag for maktspredning, bedre balanse mellom oljeselskapene, og fremfor alt mer reell folkevalgt styring og kontroll med hovedsakene i oljevirkosomheten.

---o---

Stortingsdebatten 24. mai om Regjeringens melding om sikkerhet og nedrustning var også en viktig markering av bedre samarbeid. Regjeringen har hele tiden beklaget den strid som har oppstått om sikkerhetspolitikken. Vi har ment at man bør gjenskape den tradisjonelle brede enighet mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet om hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, bygget på bl.a. samhold både om og i den vestlige forsvarsallianse. Man kom et godt stykke fremover på denne samarbeidsvei.

Men jeg kan ikke legge skjul på skuffelsen over at Arbeiderpartiet under debatten likevel enda en gang fremsatte et splittende forslag, i strid med NATO's linje i arbeidet med å få redusert de overlegne sovjetiske atomstyrker i Europa. Jeg håper at de positive signalene

5. 8

om større enighet i sikkerhetspolitikken betyr at vi senere kan slippe også slike kampvoteringer, som kan bidra til å gi Sovjet inntrykk av at det vil oppnå mest ved ikke å godta NATO's krav.

Blant mange verdifulle punkter i innstillingen fra Utenrikskomiteen vil jeg gjerne nevne avklarende uttalelser om atomfrie soner, og om den såkalte "frys-" tanken vedrørende atomvåpen.

Arbeidet for atomfrie soner må skje innenfor rammen av vår vestlige alliansetilknnytning. Som det ble sagt tydelig fra de tre regjeringspartier allerede i 1981 i fellesinnstillingen til Langtidsprogrammet for inneværende periode:

"Spørsmålet om atomfrie soner kan komme inn som et ledd i samlede forhandlingsløsninger mellom NATO og Warszawapakten."

Det kan m.a.o. ikke bli tale om forhandlinger om slike eller andre sikkerhetspolitiske spørsmål mellom Sovjet og bl.a. Norge, utenom NATO. Sikkerhetspolitiske forhandlinger mellom øst og vest må skje i NATO-sammenheng, hvis vi vil unngå at Vesten skal bli utmanøvrert fullstendig.

Utenrikskomiteen understreker videre at en fastfrysing av våpenarsenaler ikke må føre til alvorlig ubalanse i styrkeforholdet og ikke ha en negativ innvirkning på de forhandlingsprosesser som er igang, og at en eventuell

6.

"frys" må være forhandlet og kontrollerbar. Også dette er helt i samsvar med Regjeringens syn.

Regjeringen ser på denne bakgrunn Utenrikskomiteens innstilling, og stortingsflertallets holdning til de forskjellige forslag som ble fremmet under debatten 24. mai, som tilslutning til Regjeringens syn på disse sentrale sikkerhetspolitiske spørsmål. Regjeringen regner med at den har et sikkert flertall i ryggen for sitt videre engasjement på dette grunnlag for fred, avspenning og nedrustning:

---o---

Jeg er enig i at også landets økonomiske problemer og sysselsettingen burde kunne ligge til rette for bedre samarbeid mellom regjeringspartiene og opposisjonen. Man burde kunne enes om viktige deler av en strategi for å løse de alvorlige strukturproblemene i industrien, og problemene i arbeids- og næringslivet i det hele. Det ville også ha vært meget enklere hvis Arbeiderpartiet hadde holdt seg mer til de retningslinjer som det selv trakk opp i sitt Langtidsprogram for inneværende periode. Men da Arbeiderpartiet i stedet falt for fristelsen til å drive inflasjonsdrivende overbudspolitik i strid med dets eget Langtidsprogram, undergravet det samtidig mulighetene for et mer konstruktivt forhold mellom opposisjon og regjering.

En forutsetning for et bredere samarbeid må være at man vil være med på å angripe de virkelige årsakene til

arbeidsledigheten, og ikke igjen skyver problemene foran seg ved stadig større subsidier til stadig flere arbeidsplasser. En slik politikk ville jo bare skape uoverkommelige problemer senere. Samarbeid om den økonomiske politikken forutsetter derfor samarbeid om upopulære tiltak. Hovedårsaken til arbeidsledigheten er fortsatt det høye kostnadsnivået som fører til at norske arbeidsplasser blir utkonkurrert, og manglende omstillinger og effektivitet i produksjonslivet. For å styrke sysselsettingen må vi legge avgjørende vekt på å bedre konkurranseevnen.

Vi vil gjerne prøve igjen å få til et bedre og bredere samarbeid om den økonomiske politikken. Fremleggelsen av stats- og nasjonalbudsjettene til høsten vil være en god anledning til å drøfte det. Men vi kan ikke se bort fra at krav om sterkt økte offentlige utgifter, og en politisk bestemt betydelig rentenedsettelse, vil forsterke inflasjonspresset, og dermed øke arbeidsledigheten senere. I land etter land har både sosialistiske og borgerlige regjeringer måttet erfare at man må begrense stigningen i de offentlige utgifter og stimulere også det private produksjonsliv dersom man skal kunne lykkes i å styrke sysselsettingen nok på lengre sikt. Det er realiteter som ikke noe parti kan forklare eller "samarbeide" seg bort fra.

---o---

Regjeringen har imidlertid også satt inn store midler for å bekjempe ledigheten på kort sikt. Og ledigheten har

gått ned fra 79 000 personer i januar til 59 000 i mai. Nedgangen er dermed klart sterkere enn det som kan regnes som en normal sesongsvingning.

Arbeidsledighet rammer unge mennesker spesielt hardt. Det kan være ødeleggende for sunn selvfølelse og oppfatningen av eget verd å skulle starte den yrkesaktive del av livet med ledighet og sosialstøtte. Derfor har Regjeringen satset spesielt betydelige ressurser for å bekjempe ungdomsledigheten. Innsatsen har hatt som hovedmål å gi aktive tilbud i stedet for trygdeordninger.

Opplæring har vært et nøkkelord i dette arbeid. Hvert år siden regjeringsskiftet i 1981 er det skapt tusenvis av nye elevplasser i den videregående skolen, de fleste i yrkesfaglige linjer. For 1984 vil tallet bli 6 500 nye elevplasser, som er vesentlig mer enn veksten i de aldersgrupper det særlig gjelder. Siden 1981 har man oppnådd en samlet økning på over 29000 i antall elevplasser i den videregående skolen.

Arbeidsmarkedstiltakene for unge er lagt om, slik at det også her er en økt aktivitet innenfor kompetansegivende, målrettede kurs. Denne virksomheten er blitt et viktig supplement til ordinær yrkesutdanning.

Lærlingsordningen er vesentlig styrket. Først ved en omlegging i februar i fjor, som fordoblet tilskuddene til bedriftene, siden ved mer omfattende virkemidler i mai i år. Den økonomiske støtten til bedriftene er gått ytterligere opp, men fremfor alt er mulighetene for små

og mellomstore bedrifter til å tegne lærekontrakter styrket, og arbeidet med å få inn langt flere fag er intensivert. Vi styrker arbeidet for å få lærlinger i offentlige etater, og det vil bli større mulighet for å kombinere arbeidsmarkedsopplæring med ordinære lærekontrakter.

Dette er en fremtidsrettet satsing på det vi trenger mest: Kunnskap og kompetanse. Det er god arbeidsmarkeds-politikk. Det er en politikk som støtter opp under Regjeringens generelle, økonomiske politikk, som skal fremme vekst og omstilling. Og det er en politikk som reduserer ungdomsledigheten. For aldersgruppen 16 - 19 år falt ledigheten fra 9 000 i januar til under 6 000 i mai. For 1984 ligger tallene litt under tilsvarende tall for 1983.

Denne innsatsen vil fortsette. Etter at arbeidet med å forbedre lærlingeordningen foreløpig er avsluttet, vil Regjeringen bl.a. ta initiativ til en ny ordning med praksisplasser i både privat og offentlig virksomhet. Praksisplassene skal gi arbeidstrening og yrkeserfaring, og vil forutsette en kombinasjon av opplæring og arbeid. Disse plassene vil i hovedsak bli finansiert av det offentlige. Dette vil være et vesentlig bedre alternativ enn gjennom lover å gi påbud om at det opprettes sysselsettingstilbud i offentlig sektor, som lett vil mangle det element av frivillighet og samarbeid som er så avgjørende for en konstruktiv opplæring.

Vi har også gode erfaringer med det kommunale sysselsettings-programmet. Det var noe nytt da det ble lansert i fjor. Flere konkrete opplegg har gjort det mulig å benytte

denne modellen for å skape sysselsetting for ungdom. Dette vil bli fulgt opp. Regjeringen vurderer nå å utvide programmet til å gjelde også frivillige, almennyttige og ideelle organisasjoner. Dermed kan viktige oppgaver i nærmiljøet bli løst, og dette vil kunne gi sysselsetnings-tilbud som vil passe spesielt godt for ledig ungdom.

Regjeringen arbeider også med et program for det vi har kalt lokalsamfunnsaktiviteter. Her vil f.eks. arbeidsledig ungdom kunne få støtte til å skape én eller flere arbeidsplasser.

---o---

Efter regjeringsskiftet høsten 1981 er vi kommet langt i å realisere en del av de reformplaner og visjoner som også har vært blant Unge Høyres hjertesaker. Her kan bl.a. nevnes den fremtidsrettede reformen av statens deltagelse i oljevirksomheten, og arbeidet med en Samlet Plan for vern og utbygging av de gjenværende vassdrag.

I oppfølgingen av likestillingspolitikken satses det bl.a. på positive stimuleringsiltak for kvinner innen utdanning og yrkesliv, og mer fleksible arbeidstidsordninger for småbarnsforeldre.

Ungdomspolitikken har fått en ny giv, med stor satsing bl.a. på det frivillige ungdomsarbeid.

Unge Høyres engasjement for de ideer som sammenfattes i begrepet "selveierdemokrati" har fått viktige

gjennomslag. Skritt for skritt har vi fått gjennomført tiltak for å sikre at flest mulig kan bli eiere av egen bolig, og at flere kan bli medeiere i næringslivet.

Dette er igjen en del av vårt bredere anlagte reformprogram med sikte på å styrke enkeltmenneskets handlefrihet og det private initiativ både i økonomien og samfunnslivet for øvrig. I dette inspirerende arbeid vil vi fortsatt trenge Unge Høyres ideer, støtte og medvirkning.